

Pridplata na čitlu god. 3 for., na pol. god. 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
 Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 grosa. Izlazi svake Nedjelje jednput.

Pisma svakoga dana predložena molimo na uređništvo uputiti.
 Najbolje na upravljanje

God. III. U Kalači

U Četvrtak 29. Veljace. 1872.

Broj 9.

ANDRASYEVA POLITIKA.

IV.

Kakva bi se pogibel mogla odud prititi magjaru to nevidjamo. Ta nitko na svijetu nemože zatajati da u Europi ima tri možna plemena latinsko, nimačko i slavjansko. Dok je aristocratia vladala i obraženost po roboti pričena bila da sadje u veliko more puka : donle je moguće bilo, da jedno pleme sidne drugom na vrat, i da se o njegovom trudu i znoju goji. Al od kako je obraženost tako otvorena postala: da može bogat i siroma jednako do nje dospiti, i od kako počimaju pučku diecu na nju silovati, od to doba pristalaje ta groznja : da će jedno pleme vrhu drugog dugo gospodovati, željeznice, parabrodovlje, brzozavlje i štampa sve što je čovjeku na znanje potriebno nosi u svojem naručju pak obraženost prosiplje, ko milosrdni Bog po oblaci svoju blagotvornu kišu.

Razlika će ostat ona : koja je medju jednim i drugim čovjeku, kako koji zna i umi svoje darove uporabiti, a što je preimućno bilo, to mora pristati. Ostat će dakle latinac, ostatće nimac, ostatće slavian al zato neće poginit ni turčin ni madjar. Onaj se mora pokorit križu, ko ledena kora proletnjem suncu, a ovaj se mora opet pobratiti sa slavianom. Jel kako slavianu mora jedino zahvaliti : što ga nije satro turčin tako će se i na tom zahvaliti, Slavianu : što ga neće progutat nimac.

Jel kad god nimca kinila bude pohlepnost da svoj bariak na crnom i jadranskom moru usadi, uvijek će naći na putu slaviana, koji se neće dati podjarmiti do posljednje kapi krvi, i tako će se magjar spasiti. Samo valjada magjar izgoni iz mozga svojeg ono strašilo : ko je su mu nimeci pokazali : kanda će jugoslavenia i rusia progutat ma-

gjara. Srića je po čovičanstvo što se frances pobio, ne zadrugo već što će se ovim načinom izličiti od predsude i rus i frances, pak će uvidit od obe strane : da su od naravi prinudjeni u savez stupiti ne za drugo : već da sjedne strane zauzdaju nezasitljivost nimačku, a sdruge reknu inglezu da se okane, turske nepravde braniti, na škodu neopisljivu tegotnih krštjanah, pak će se i turčin osviestiti, jel neće imati ko da mu pogrieške zakriva, i početće o svojem priporodjenju ozbilno raditi. Dakle um, rad, osobu i zemlju oslobodit, pak će se jugoslavenia u mah na sviet roditi, i to ona koja je prije mnogo stolitjah u komšinstvu smagjarom dobre i zle dneve provela, ona jugoslavenia, kojoj da je za vriemena pohitio magjar u pomoć, te nebi ugarska priko 150 godinah u robii turskoj jadikovala. Priporod jugoslavenie nikakva sila neće zapričiti. Njeno uzkrnuće na život državni i narodni takoje prirodno, ko ženi rodjaj ako je začela. Istina je : da se mora pojaviti bariak trojedne kraljevine Hrvatsko slavonsko Dalmatinski na polju državna života, jer bo to nisu podjarmljene pokrajine već Regna socia, Njihove državnosti neprodrmani Spomenik stoji u zakonskoj knjigi, na ugarski Sabori sazidjan. Dakle Magjar i Slavian moraju i gori u onu slogu i jedinstvo stupiti : koja sloga i jedinstvo vlada i danas u puku magjarskom i slavianskom. Onaj dakle koji ne vodi ovakvu politiku idje krivim putem na kojem nemože spasiti od pogibeli svoju domovinu.

ŽELEĆ DA SE DUŠA NAŠEG RODA NASLADJIVA NA SVAKOM UKUSNOM PLODU KOJI SE RODI NA STABLU SLAVENSKOM RADO PRIOBĆUJEMO POSLANICU APOŠTOLSKU PLEMENITOG POREČKOG BISKUPA :

JURAJ

Po milosti Božjoj i Svete Apostolske stolice Biskup Porečki i Puljski častnim

svećenikom i ljubeznim vjernim sjedinjenih biskupija Pozdrav i blagoslov od Gospodina! — „Kad Josip dovede svoga oca Jakova pred Faraona, i kad Faraon upita Jakova: Koliko ti ima godina? odgovori mu Jakov: Meni ima sto i trideset godina, odkad sam došljak. Malo je dana mojega putovanja, i zli su bili, niti stižu do vieka mojih otaca, koliko su oni živjeli“¹⁾. Kralj David je pievao: „Tvoje naredbe, Bože moj! su mi pjesma u putničkom stanju“²⁾. A sveti Pava veli: „Abraam i drugi sveti praotci su priznali, da su gosti i putnici na zemlji“³⁾. Tako su svi pravednici i ugodnici božji mislili, i često si na um dozivali, život čovječiji na zemlji da nije drugo nego putovanje u vječnost. Kroz sve vrijeme toga putovanja je naša duša putnica u mnogih pogibeljih; s desne i s lijeve ima svudar ljutih neprijatelja, koji nam raztežu i razapinju svakojake zamke i mreže, i tko ih nepozna dobro, brzo u njih zamakne, ali se mučno ili morda nikad već od njih neoslobodi. Na kopnu obzidaju se pogibeljne strmine i vode, da putnik u njih neposrne, a za mornare grade se svetiljnici uzduž mora, na otocih i plitkih mjestih postavljeni su različni znaki ili znamenja, da pomorci neudare brodom o stiene, ili da im se brod nenasadi na plitčine, gdje bi se oni pogubili zajedno s natovorenim blagom. To i još već toga čine razborni ljudi, da spase drugim smrtni život i razpadljiva dobra. Tim već imaju duhovni pastiri javiti i naznati vjernim dušama znake i opominjala, da na prvi mah uzmognu poznati, gdje i od koga prieti pogibel njihovoj vieri i duševnoj spasi. Kad su jednom Farizeji kusalali Isusa, i iskali od njega, da im pokaže kakov znak s neba, da učini kakovo čudo, odgovorio im je božanstveni Odkupitelj: „U večer vi govorite: bit će s jutra vedro, jer je nebo crveno. A u jutro velite: danas će biti vjetar, jer je nebo crveno i mutno. Licemjeri! lice nebesko umiete poznavati, a znake vremena neumiete poznati“⁴⁾. Pogledajmo tad, ljubezna braćo, na obzorje sadašnjega vremena, na lice sadašnjega svieta, to jest: promislimo dobro, što sad mnogi govore o Bogu i o svetoj vjeri, što mnogi pišu i štiju o božanstvenih stvari; što sviet sad čini, i kako se ponaša: pripomenimo si sve to, pak ćemo vidjeti a morat ćemo i priznati: da je sad nebo crveno i mutno, i da će biti vjetra i oluje: a to zato, jer je duh sadašnjega vremena svetoj vjeri Isukrstovoj jako protivan i neprijazan.

Duh vremena je onaj način mišljenja, govorenja, djelovanja i ponašanja, koji je ljudem sadanjega vremena puno drag, te su ga oni prigrlili, i sa svom dušom uzanj pristaju. Sveti Pava nam kaže, da ima dvovrstan duh, i opominje nas, da se jednoga klonimo i čuvamo, a po drugom da se vladamo, čim on ovako piše: „Mi vjernici nismo primili duha ovoga svieta, nego Duha, koji je iz Boga, da znamo milosti, koje su nam darovane od Boga. A tjelesni, putveni koji misli i žive samo po željah svoje puti, on nerazumije duhovne stvari, koje su od Duha božjega, ter mu se čini, da su one ludost.“⁵⁾ Onim, koji su opojeni duhom svieta, duhom sadanjega vremena: tim se čini ludost, štogod od nauka Isukrstova neponimlju i nerazabiru svojim razumom. Oni oholi ljudi, koji sveudilj sami sebe hvale, da su izobraženi, naučeni i ogladjeni, i s njimi mnogi izmedj onih, koji obiluju zemaljskimimi dobri: ti oholonje nehaju ni za vjeru, ni za čest božju, ni za vječni život. Oni bi najvolili, da nebi bilo ni popa, ni fratra, ni ikoje crkve, a uz to ni raja ni pakla. Nego se boje prostoga, kako oni pogrđno govore, neumnoga i neukoga puka, koji se nebi dao držati na uzdi, da nebi imao vjere i straha božjega, a oni sami nedadu si uztegnuti uzdu ni od Boga ni od ljudi, pa biva i sad, kako je bilo u vrijeme sv. Pavla, koji piše: „Pogledajte, braćo, svoje zvanje (na vjeru Isukrstovu), da neima medju blagovjernici ni mnogo premudrih po tielu (to je: po misli i čudi svjetovnih ljudi), ni mnogo mogućnih, ni mnogo plemenitih, nego one, koji su ljudi po misli svjetskoj, te je izabrao Bog,

da posrami premudre ovoga svieta“¹⁾. I tim sadašnjim nezabožcem govori Bog, što je već odavna rekao tvrdokornim židovom: „Tako li vraćate Gospoda, narode ljudi i bezumni? Boga, koji te je stvorio, zaboravljaš; nehaješ za Gospodina i stvorca svoga? Sakrit ću od njih svoje lice; vidjet ću, kako će oni končati, jer su rod pokvaren, sinovi, u kojih neima vjere“²⁾. Nu žalosti! nevjerstvo je počelo sad kvarit i kužiti i sam puk, koji je do sad bio uvijek i svagdje vjeran svomu Stvorcu i Odkupitelju. Malo gdje bi se moglo sad reći, što je rekao jednom kralj David: „To je rod, koji išće Boga, i koji su rad stajati pred tvojim licem, o Bože“³⁾. Ah dao Bog, da se nebi nikad i nigdje moglo reći za kršćanski puk, što je rekao Isukrst za židovski: „Ovaj rod je zao i pokvaren“⁴⁾.

Nekda je bila glavna skrb roditeljem i poglavarom duhovnim i svjetovnim, da se djetca za dobe nauče spasiateljnu nauku Isukrstovu, i da se mladeži zarana usadi u srce strah božji, jer su oni znali i vjerovali, da je: „Strah božji početak mudrosti“⁵⁾: da je: „Pobožnost koristna za svašto, imajući obećanje života sadašnjega i onoga, koji će doći“⁶⁾. Kad bi jednom otac ili majka doveli svoga sinka u školu, rekli bi učitelju: Učite, gospodine, mojega sinka štiti i pisati, i što god ima liepa i koristna, ali vas molim, nastojte i skrbite nada sve drugo, da mi diete bude bogoljubno i pobožno, krotko i poslušno; priučite ga čuvati si srce čisto i bezazleno, uklanjati se svakomu griehu, a ljubiti, što je god dobro i Bogu milo. — A duh sadašnjega vremena slabo mari za Boga i za slavnoga mu Sina Isukrsta. Mnogi roditelji i gospodari nešalju djetecu ni u školu ni u crkvu na kršćanski nauku, niti ih sami uče doma strahu božjemu; kao divljaci rastu mnoga djetca, neimajući ni straha ni srama, ni Boga ni ljudi. — U nekih gradovih, nedaleko od naših kraja, podižu se škole za katoličku djetecu; u njih se obučava mladež u svakojakom znanju, samo ne u svetoj vjeri. Govori se, da će se i u našoj Istri podignuti gospodarstvena škola, u kojoj će se mladići učiti, kako treba bolje nego do sad orati, kopati i oko svake struke gospodarskih radnja nastojati; ali u vjeri i zakonu božjem ti mladići da se neće poučavati. Kopati i orati, i druge posle obavljati umno i napriedno, to je već po sebi dobro i pohvalno; ali uza sve to još i Bogu dati čast, koja ga ide, i bolje je i pohvalnije. „Ako budete ljubili mene Gospodina svoga svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i ako budete dobro vršili moje zapovjedi, tad ću ja davati dažd vašoj zemlji na vrijeme, i rani i pozni, i sabirat ćete svoje žito, svoje vino i ulje. Čuvajte se, da vam se neprevari srce, i dalse neodmetnete mene, svoga Boga, da se nebih razgnjevio na vas i zatvorio nebo, da nebude dažda, i zemlja da neda roda svojega“⁷⁾. Ovako je govorio sam Bog Judejskomu puku. Isus nas je učio moliti: „Kruh naš svakidani daj nam danas!“ A duh sadašnjega vremena govori: „Ori i kopaj umnije i bolje nego do sad, te ako i nebudeš hajao za Boga i za njegove zapovjedi, ipak ćeš imati jela i pitja do sita. Tako misli i sudi bezvjerni i bezbožni duh sadašnjega vremena. — U latinskih školah uči se mladež različne nauke, liepe i koristne; mladićem puni se glava svakojaka znanja; poučavaju se i u vjerozakonu; ali srce im je ipak mrzlo za svetu vjeru i božje stvari, što se već i z toga vidi, da se sad ni siromašnim mladićem po dovršenih latinskih školah neljubi već kao nekad izabrat i prigrliti duhovni stališ. Poglavitni uzrok tomu je to, što sad hudobni svjet prezire i pogrđuje svetu vjeru i svećenike, sluge Isukrstove. Blizu je vrijeme, kad će mnoge plovanije ostati bez duhovnoga pastira, te neće ni mlado ni staro čuti rieči božje, ni imati utjehe, ni postizati milosti božje ni za zdravlja ni u samom smrtnom času. To je ljuta, ah preljuta rana, koju zadaje bogoljubnomu puku hudobni duh sadašnjega vremena.

(Slidi.)

¹⁾ Post 47, 8. 9. — ²⁾ Psalm. 118, 54. — ³⁾ Ebr. 11, 13. — ⁴⁾ Mat. 16, 2. 3. — ⁵⁾ 1. Kor. 2, 12—14.

¹⁾ 1. Kor. 1, 26—27. — ²⁾ 5. Mojs. 32, 6, 18—20. — ³⁾ Psalm. 23, 6. — ⁴⁾ Luk. 11, 29. — ⁵⁾ Ps. 110, 10. — ⁶⁾ 1. Tim. 4, 8. — ⁷⁾ 5. Mojs. 11, 13—17.

D O P I S.

Subatica 18. Velj. Evo mene opet Gospodine možda vam baš i nije drago, kad vas ovaki prosti gosti pohadjaju.

Al mi smo to već dobro utumili: da smo postali jednaki, i vidi se jel i učen tamo da je svoj votum kuda ga ja dajem, a nit on niti ja tamo dajemo kuda bi hteli, već kuda odljuče naši vodje. A tako je valjada i dobro, jerbo vi rekošte nikidan: da četa koja nesluša vodje neće pobjedu slaviti. Može bit da ste vi tako razumili: da bunjevca vode bunjevci, al ovde u Subatici nije tako, već bunjevca vode oni: koji su i varošku kuću i škole pomagjarili. No ja mislim da mi bunjevci nismo u tom krivi, što mi bunjevca neimamo za vodju al ni vodje nemože tko zato bkriviti: Što se mi bunjevci dajemo po njima voditi. Dakle ovde nitko nije kriv, jerbo su oni stari učeni koji su nam kao bunjevci pridnjačili, pomrli, a ovi mladi, to su takvi magjari — da bi se strašno razljutili: da im kogod kaže „te bunjevca,“ svaki bi poervenio kao paprika. Reće te, valjada su vam barem popovi i fratrovi bunjevci? no ja im netražim kakva ih je majka odvojila već toliko vam možem kazat: da bi ja smio za svaku rič obećat, da ću je krstašom platit, koju su oni kadgod gdi god za bunjevački jezik prosuli — posljednji popo bunjevca bio je pokojni Šarčević, a posljednji fratar bunjevca Matek.

Al kako je takoje vi ipak neimate pravo kad vi o Subatici scinite kanda bi ova propadala.

Nemojte se naći uvridjenim al ja ću pokušat izpraviti vaše mnjenje, to je davno već valjda bilo, kad ste vi Subaticu polazili, pak mislite da je i sad tako, prostite što vam moram kazat: da se varate. Subatica je već staro lice prominila — pak je to mastjom obraženosti okalajsala.

Onda su vam crkve tisne bile — Svecom i poslenim danom natučene, mijanu jedva si po jednu u svakom kraju našo, a sad se neboj da nećeš u Crkvi mista dobiti, već se staraj kakoćeš u mijanama i svetkom i u posleniku stolicu dobiti, tu ti je vreva od jutra do večera košto se tiče u jednoj varoši. Pak i zato su se pobrinili da se nemoraš daleko truditi, kud god se okreneš kiljerac ćeš naći, a to bi pravi klevetnik bio, ko bi na našu gospodu smio potvoriti: da oni crkveni prag obijaju, ili da nečudorednosti ma u čem zaprike stavljaju, u tom pogledu ja mislim da ni oni Pariški komunalci koje tako mnogo spominjete nemogu biti slobodni. Onda ni za Boga ni si vidio da bi tko rada drugog uprego konje u kola nediljom, već da u crkvu idje sa sulaša, sad je već Subatica i u tom pogledu sa svim lik varoši dobila: mijane dućani otvoreni — sokaci puni obterešeni kolah, radi se nediljom i vozi i uvozi.

Onda su još momci i divojke zato išli u varoš da odu i u crkvu, pak tako idju u kolo — sad im je to deveta briga, već izkupljaju se na divanu — koji neizgleda više kano u ono dobo — od kojeg se vi spominjete, kao čerga ciganska, već kano dvorana spajinska tu su ti velika ogledala — tu su ti skupe firhange, tu su ti kanapeta.

Na koliko je kod nas izobraženost napridovala već i odtud možete vidit; što su kad god kod nas ljudi izalazili na salaš da više rade i manje troše, pak su tekli zemlje, a sad nas ima već mnogo koji smo ostavili salaš i unišli u varoš stanovati, da manje radimo a više trošimo, ta vele ljudi zato je dao Bog pamet da snjome živimo, šta bi se mi dakle mučili, i grbili pod kosom, ta eno švabo će plaćit dobru arendu a mi će mo u kasinu i kafanu, ako ne dotekne arenda — a mi će mo lančić po lančić prodavat, i ako i to prodje to će mo počat trgovat ili kiriat.

Nijeli to hvale vridno: kad prosta bunjevka koja je ubradjaj nosila, sbaci sa sebe prosto bunjevačko odilo, obuče se ko gospoje, pak živi vele gospodski, jel neradi. Istina da su ove dok su proste bunjevke bile, koja 50 koja 100 lanacah zemlje imale, skojima sad drugi zapovida, al ove bunjevke štrbekaju magjarski to vriedi 50 lanacah, a nose šešir to opet košta 50 lanacah.

Prije smo samo imali u varoši školah mimogred rekuć bunjevački, al sad ih imamo i po salaših, istina da su to nehotice mal ne sve tako namistjene da ih samo kertiskadica mogu pohadjati. Zemljoposednikom bunjvecom neće prudit ako će ostat i bez štiva i pisma.

A šta ću da reknem o zanatliah? to su svećeg pravi magjarski gavaliri — čuvaj se da mu nespomeneš daje bunjevca jel će te očima probost, on idje u magjarsku kasinu u magjarsko kazalište, istina da su stari bunjevački majstori kupovali zemlje a ovi prodaju što su od otacah baštini; al to je zato ništa, subatički točak na njima se okreće. A da čuješ gospoje majstorice, koje su kano bunjevke češalj u glavu zadile sit bi se na smijo, jel duša im je ako su koju mrvicu magjarskog jezika izkupile, da je u svoj upletu, samo što se pravom bunjevca uzmuti želudac jel vidi kako mu grde materinski jezik — k tomu pribroji one mnoge mladiće koje svake godine uvrste u vojnike, pak ovi kad dodju kući toliko obraženosti sobom donesu: da ih gledajuć moraš se krstit.

Pak ko kaže da se mi gubimo, nije to davno bilo kad je nimac ovde gospodovao — i koji se onda u njegovoj pratnji uselili, taj svaki zemlje steko, ima ih više što lance na stotine broje, da su ovo bunjevci to valjada neće nitko viorovati.

No istini za volju triba reći: da ima i bunjevcah koji teku al ti po salaši pribivaju i još nisu tim magjarisu jućim duhom koji se bunjevštine sramoti nadahnjeni.

Nakon da smo mi u izobraženju veliki korak učinili: to neće valjada nitko poreći: koji čuo bude: da ovde nije bilo ni glasa od kalvinah a sad već i oni imadu svoje bogostovje.

No da bi mi što više dobra znali nego naši stari to baš nebi smio tvrditi, al time se smiem faliti: da smo onu kalvariju koju su naši stari na uspomenu gorke muke Isusove uzdigli, na naši ledji odvukli — da kolodvor dobie prostranije misto — komu bi tribala sad muka Isusova? kad svit za tim neidje već trči: gdi će naći ključ onog tvarnog blaženstva za kojim mu duša dan i noć gine. Jedan Livak.

Bajmok, 19. Velj. U 7-om broju „Bunjevačkih i Šokačkih novinah, žalostnim glasom bilježim — da nie to istina što sam od drugih osobah razumio — da ona tri druga učitelja za nediljnu školu platu vuku — istina žalostan glas — jerbot jedan već 25 godina ima kako dicu obučava, jedan 15, a jedan 9. pa uvik u Bajmaku, i nikad još nisu za pravo bajmačani našli, kako se oni siroti tuže da jim za nediljne škole trud nagrade, — daklem mi tri nova možebit ni posli 50 godina neće mo bit vridni nagrade; kad ovi za to vrime zaslužili ni su — al štoćemo kad ima još opaki nezabožaca — koji nit Boga — niti zakon poštivaju već samovoljno puk podbunjivaju. Gabor Mrković (Dželatov) učitelj.

R A Z N E V I S T I.

— Nj. Veličanstvo premilostivi kralj 23. Velj. srićno je dospio u Budimsko Dvore, kuda su previsoka Dieca već nekoliko dana prije došla. Nada je da će ostanak poduljiti.

— Radostno smo razumili da je Preuzvišeni Biskup Djakovački iz Italije gdje je u Napolju i bolovao 18. Velj. srićno se povratio, i u Zagrebu kano i Sisku silnom Svećanostju i veseljem kano naj odlični sin slavenstva pozdravljen bio.

— Oskudica pojavlja se već i u Slavonii. Ništa nebi grdnje bilo već da je prepiranje političko ugušilo i smilenje prama stradajućim. Nismo još štili da se iz magjarske bratji Hrvatima pomoć slala — zar neima kod nas milosrdnih popovah i učiteljah, koji bi na vratih milosrdnih srdcah pokucali, i milostivne prinoske izkupljali, pak gladjom morenima u pomoć pritrčali, neima kršćanske obćine, u kojoj nebi bilo milosrdnih ljudih, dakle mi ćemo krivi biti — ako stradajuća bratja kod nas nenašla budu nikakve pomo-

či : zar će se kod nas obistiniti ; što stari rekoše : da sit gladnom neviruje. Po obzoru priliva se glas : da su magjari tri ladje s kokuruzi napunjene u Sisak odpravili. I da će svaki toliko vagana dobiti — koliko mu uztrijebalo bude da obitelj prihrani, samo ako za magjaronska kandidata glasovao bude. Na to obzor primetjuje : da je magjarska strogo dužna svaku pomoć u sadanjoj nuždi prineti, poklem je ruke Hrvatske financie nagodbom obvezala. To čini svaka vladia u tiski prama svojih podanikah, al naravno takva pomoć se nediehi kao milostinja, već kao zajam koji se vremenom i to neizbižljivo povraća.

— U Pešti su iznašli onu špilju gdje je gospodska banda i čast i poštenje na karte metjala — iz te špilje su već mnogi upravo u samoubojstvo otišli, buduće se imena te gospede priobčila, a gdi i gdi kršteno izostalo — to se sad ogradjuju koji spodobna imena nose da oni nisu tamo bili — žali bože ! ova kužna bolest već se i po omanjih gradovih razastire. Kapetani bi mnoge suze mogli osušit da ovake špilje potraže.

— Grofa Radaya vanredno dilovanje na polju obće sigurnosti, i nadalje je zadržano.

— Bismark iskreni prijatelj franceske, izjavlja francuskoj vladi : da je po francuse najspasonosnia republika. Ovu valja utvrdjivat da se pripriče Napoleonske i Orleanske spletke. Ko nebi vierovao da je ovi put Bismark iskren bio ? Ništa bolje po nimce nego ovaka slaba vladavina u franceskoj — nimci sigurno mogu spavati — jerbo franceska neće do muževske snage dospiti.

— Turci se nešali. Sve Škule narodne kani u svoju ruku uzet — da im odbie narodni znak.

G A Z D A L U K.

NAČINI PLODENJAH VOĆAKAH I KORISTNIH DRVAH.

Sěme svako drvo rodi, zato se sa sěmena svako drvo može sporiti. Al kod mekane vrbe, jagnjeda, jablana, topole, iz medj voćakah osobito gunje, groždja, ribeži, trnjine, sa zatačenih granah za kratje vrėme na siguran uspěh dospiti možemo, zato je kod ovi priporučnie s tačkom sporiti, t. j. od istih granah tačke zadělane u zemlju utući, gdi će one žilice izterati, i tako se poprimati.

Druga pako stabla kao kod nas šljive crnice, samo s korenjarka se spore, jer tačka zbog tvrdine drveta se primiti neće. Sěme pako ma je kakva zdravo neće iznići, jer prie nego bi se tvrdo sraštjeno košljesto sěme moglo razdiliti, u sěmenu bijuća klica uguši se.

Ipak se ponajviše sa sěmena spore. Ali treba znati, da iz voćnog sěmena izniknute stabalce, nikad nije isto s onom voćkom, skoje je sěme skinuto, kad što biva bolje, plemenitiije, al ponajviše ostaje divije, i samo se s oplemenjivanjem može poboljšati. Obaške nove vrsti su uvik sěmenjaci t. j. brez oplemenjivanja iz sěmena odgojeni.

ZATAČBA.

Zatačba se ovako dogodi : Odrezane i zašiljane grane brez korenja s pomoćju nato opravljenog čivinjaka rano u prolětje u mokru zemlju turimo, tamo se ukoreni i iztira : Mekana drva gotovo sva se mogu zatacati. U ilovačoj zemlji osobito oko potokah i barah s koristjom se mogu zatacati vrbe. Za uztav vijavca pėska jagnjedi i topole. Oko vode dostaje ako vrbe na 1½ jel 2. cepeliša turimo, dok u vijavcu što dublje. Tomu je uzrok : jer vėtar prie može odneti vijavca, neg bi se naše tačke poprimale i ovako mogu : iz ostat iz zemlje. Izmedj voća samo se gunje može koristjom zatacati. Čokoti, ribeži i trnjine takodjer se mogu zatacati.

O KORENJARKIMA.

Iz medj voćaka šljive, lėšnjaci, jabuke ivašnjače i pa-

mutėnjare, ponajviše one, koje su il sa sěmena, il po diobi korenja odgojene, to nisu oplemenjivane. Ovo se ovako dogodi : pokupimo po jedan, il u skupu stoje će korenjarkie razstavimo ih, i s nožem očistivše u red posadimo.

Preveo Ivan Delić, drugo godišje slušaoc praeparandie.

TRGOVINA I OBRTNOST.

Cinjnik Pešta 24. Velj. Prodavana je dvostrizna vuna po 98—102 fr. tvorinarski prana 155—200 fr. po cieniu vune vrlo je dobar izgled. — Svinji 260—400 fnt. magj. i srbs. 30—32½ n. niže vrsti 29—30 n. za izvoz 32½ n. Mast, bez 32½ fr. Paprika utučena i dobra 23—24 fr. prve vrsti 35—40 fr. Med žut 20—20½ fr. bio 22—23 fr. u satima banat. 18½ fr. slav. 17½ fr. srbs. 16 fr. vosak 92—93 fr. mž. Šljive bosans. u žak. 11 fr. u ard. 12 fr. Pekmez 12½—13 fr. Ditelj. talian. 45—46 fr. franc. prvu 52—55 fr. ervena 35—35½ fr. Šišarice prve 14—14½ fr. druge 11—12 fr. treće 7—7½ fr. srbske za prolitje 11¼ fr. Neuć. kože 167—170 fr. na 100 maced. 146 fr. 102 kom. nimačke 168 fr. Kožie erdelj. 204—205 fr. 100 kom. turs. i srb. 180—183 fr. 102 kom.

CINA RANE. Pešta, 24. Veljače. Čisto žito banatsko : 81 fnt. 6 fr. 15—25 nov. 87 fnt. 7 fr. 25—30 nov. tisansko, peštansko stol.-biogr. 81 fn. 6 fr. 20—30 n. 87 fn. 7 fr. 30—35 n. bačvansko 81 fn. 6 fr. 15—25 n. 84 fn. 6 fr. 60—70 n. Raž 78—79 fn. 3 fr. 60—70 n. Ječam 66—68 fn. 2 fr. 75—85 n. Zob 45—48 fn. 1 fr. 90—95 n. Kokuruz mir. 4 fr. 30—35 n. Proja 82 fn. 3 fr. 10—20 n.

Baja, 24. Velj. Žito 83 fnt. 5 fr. 90 n. 80 fn. 5 fr. 50 n. napolica 78 fn. 4 fr. 30 n. 76 fn. 4 fr. raž 76 fr. 3 fr. 60 n. 75 fn. 3 fr. 40 n. ječam 66 fn. 2 fr. 60 n. 63 fn. 2 fr. 40 n. zob 44 fn. 1 fr. 70 n. 42 fn. 1 fr. 60 n. kokuruz 90 fn. 3 fr. 30 n.

Visina vode dunavske.

Pešta 24-og Veljače. : 3' 2" nad 0. raste.
Požun 24-og Veljače. : 2' 1" nad 0. „

Vrieme 28 mečava sa snigom.

Poruko uredništva.

Daljek : G. M. S. na ovo preposlano pismo: Velečasnomu gospodinu Ivanu Antunovich kanoniku u Kalaču. Gospodine ja vas umoljavam da su Vaše novine skupe, švabske i magjarske novine dva put u Nedilju dolaze u jednon arkušu i koštaju na godinu 4f. i dobiu na pol godine na poklon prilike i na svrhi godine, i nama šokcima ništa neveruju da znamo, makar kako i pišite neka budu jeftinije. S. M. — Nista nam nebi bilo dražie, no da Novine za 1 forintu možemo davati. Al mi ljudi imamo mnogo takvih željah, koje se kod jednih lahko, kod drugih tesko, izpunjavaju, a kod nikojih nipošto izdovoljiti nemogu — Nimci velikom lahkosću izdaju gotovo za jednu poturu pučke novine — jerbo imadu bogate za ledji pokrovitelje, koji otvorenu kesu drže, da pomognu ako što gdje fali, a prid sobom sjaset čitateljah koji silne poture izvedu na hiljade forinti. Magjari već ih tesko izdaju, jer imadu manje pokroviteljah al opet imadu, a manje štioeah, ipak imadu jel ove kupe i ravnatelj i sudie, i popovi i učitelji — a kod nas slavenah želja jeftinosti baš nipošto se neda izpuniti — jel neimamo nijednog prokrovitelja van dragog Boga, i malo štioeah jel ovo nama nitko nekupi na svietu, već naprotiv još odbia — uz to kako nebi imali pokroviteljah nimci kad im prijatelje i magjari, a kako nebi imali štioeah magjari, kad njihove novine štiju i platjaju i slaveni — dakle dragi brate! mi prilike molovat nemožemo dah dielimo, blaženo bi bilo naše stanje samo da i štampu novinarsku zadovoljiti možemo. Bilo kako mu drago — al G. M. S. neka od nas nećeka nikakve ikone. — Vajška : G. L. H. Odpravlja se i Kalačka pošta uredno na daljnji put razlaže, al kako druge pošte prama slavenah osičaju i odtud se vidi : što je jedan bačvanski poštar izjavio da neće primiti pismo slavenki naslovljeno, no ako se usudio bude tu nakanu izvesti, pridaćemo mu ime javnosti, da ga poznaju slaveni kao svojeg očitog zlotvora. Mi drugćie nepomogomio već koji reklamira naknadjamo a reklamatia ne košta novaca samo netribo pismo zapečetit već otvoreno ovamo poslat. — Dušnok : G. T. Došloje.